

ARBEIDSHOF TE ANTWERPEN

afdeling Antwerpen

ARREST

Rep. nr.

AR 2080339

zevende kamer

OPENBARE TERECHTZITTING VAN VEERTIEN SEPTEMBER TWEEDUIZEND EN NEGEN

eindarrest op tegenspraak

In de zaak:

arbeidsongeval

NV M.V.,

met maatschappelijke zetel gevestigd te 2018 Antwerpen,
Desguinlei 100, KBO nr. 0400.048.883,

appellante,

verschijnend bij mr. S. De Cleyn loco mr. W. Van Eeckhoutte,
advocaat te Antwerpen,

tegen:

1. FAO,

met zetel bevestigd te 1050 Brussel, Troonstraat 100,

eerste geïntimeerde,

verschijnend bij mr. G. De Ferm, advocaat te Antwerpen,

2. Mr. J.C.,

in de hoedanigheid van curator van het faillissement van D.M.,
handeldrijvend onder de benaming D.M.(...), met kantoor
gevestigd te (...),

tweede geïntimeerde.

Na over de zaak beraadslaagd te hebben, wijst het arbeidshof te Antwerpen, afdeling Antwerpen, in openbare terechtzitting en in de Nederlandse taal het hiernavolgend arrest.

Gelet op de processen-verbaal van de openbare terechtzittingen d.d. 8 september 2008 en 18 mei 2009.

Gelet op de volgende rechtsplegingsstukken, onder meer:

- de dagvaarding uitgaande van NV M.V., betekend door C. Somers, gerechtsdeurwaarder te Antwerpen, op 15 mei 2002 aan het Fonds voor Arbeidsongevallen en aan de heer Marc G.;
- de dagvaarding in tussenkomst en vrijwaring uitgaande van het Fonds voor Arbeidsongevallen, betekend door H. Jespers, gerechtsdeurwaarder te Antwerpen, op 5 november 2002 aan Mr. J.C.;
- het eensluidend verklaard afschrift van het op tegenspraak gewezen eindvonnis van 8 mei 2008 van de arbeidsrechtbank te Antwerpen, dat werd betekend op 10 juni 2008 op verzoek van het Fonds voor Arbeidsongevallen aan de NV M.V. en de heer J.C.;
- het verzoekschrift tot hoger beroep, uitgaande van de NV M.V., ontvangen op de griffie van dit hof op 4 juli 2008 en regelmatig ter kennis gebracht aan geïntimeerden met toepassing van artikel 1056 van het Gerechtelijk Wetboek;
- de beschikking d.d. 11 september 2008 met toepassing van artikel 747 van het Gerechtelijk Wetboek;
- de conclusie voor het Fonds voor Arbeidsongevallen, ontvangen op de griffie van dit hof op 11 september 2008;
- de conclusie voor de NV M.V., neergelegd op de griffie van dit hof op 14 november 2008;
- de aanvullende conclusie voor het Fonds voor Arbeidsongevallen, ontvangen op de griffie van dit hof op 11 februari 2009;
- de syntheseconclusie voor de NV M.V., ontvangen op de griffie van dit hof op 12 maart 2009;
- de syntheseconclusie voor het Fonds voor Arbeidsongevallen, ontvangen ter griffie van dit hof op 8 april 2009.

Gelet op de regelmatige oproeping van partijen voor de openbare terechtzitting van 18 mei 2009 overeenkomstig artikel 747 van het Gerechtelijk Wetboek.

Partijen werden gehoord in hun middelen en besluiten op de openbare terechtzitting van 18 mei 2009, waarna de debatten werden gesloten.

De heer substituut-generaal, J. Dekeersmaeker, legde zijn schriftelijk advies neer ter griffie van dit hof op 15 juni 2009, dat werd meegedeeld aan partijen overeenkomstig de bepalingen van artikel 767, § 3, eerste lid van het Gerechtelijk Wetboek, waarna partijen niet repliceerden en het hof de zaak in beraad nam.

1. Ontvankelijkheid.

Het hoger beroep werd regelmatig ingesteld en de ontvankelijkheid ervan wordt niet betwist; het dient dan ook ontvankelijk verklaard te worden.

2. Feiten en voorgaanden.

De heer M.G. werd op 23 juni 1994 getroffen door een arbeidsongeval te Crailsheim in Duitsland toen hij in dienst van de heer D.M. was; hij vervoerde wagens.

De NV M.V., verder in dit arrest “de wetsverzekeraar” genoemd, is de arbeidsongevallenverzekeraar van D.M.

De gevolgen van het arbeidsongeval van wijlen de heer G. werden geregeld in een door het Fonds voor Arbeidsongevallen op 27 september 1995 bekrachtigde overeenkomst-vergoeding waarin een tijdelijke volledige arbeidsongeschiktheid werd weerhouden van 23 juni 1994 tot 16 oktober 1994, met consolidatie van de letsels op 17 oktober 1994. Er werd een blijvende gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid van 10% toegekend en een basisloon ten bedrage van 697.040 BEF (17.279,17 EUR).

De NV M.V. had met de werkgever, D.M., een arbeidsongevallenpolis afgesloten waarin het verzekerde risico als “*depannage van auto's op het grondgebied België*” omschreven werd.

Naar aanleiding van een onderzoek van voormeld arbeidsongeval, dat zoals hoger vermeld plaatsvond in Duitsland, bleek dat de werkgever (de heer M.) opzettelijk het te verzekeren risico foutief had voorgesteld, zodat de wetsverzekeraar hem op 8 mei 1995 voor de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen dagvaardde teneinde de arbeidsongevallenpolis nietig te horen verklaren.

Bij vonnis van 3 maart 1998 verklaarde de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen de tussen voormelde partijen afgesloten verzekerings-overeenkomst nietig (stuk II/2, bundel appellante) omdat de heer M. bij het afsluiten van de verzekeringsovereenkomst nagelaten had essentiële gegevens mee te delen zodat hij slechts een fractie van de toepasselijke premie diende te betalen.

Bij brief van 11 september 1998 bracht de NV M.V. het Fonds voor Arbeidsongevallen hiervan op de hoogte en deelde ze hem eveneens mee tot betekening van het vonnis van 3 maart 1998 te zullen overgaan (stuk II/3, bundel appellante), wat gebeurde op 28 september 1998 (stuk II/4, bundel appellante).

Het Fonds voor Arbeidsongevallen deelde per brief van 20 november 1998 aan de wetsverzekeraar mee dat het Fonds van oordeel was dat de wetsverzekeraar de betalingen aan de getroffene diende verder te zetten (stuk II/5, bundel appellante) en dat de uitgaven desgevallend dienden te worden gerecupereerd bij de werkgever van getroffene.

De wetsverzekeraar was echter van mening dat aangezien de arbeidsongevallenpolis tussen de heer M. en de wetsverzekeraar nietig werd verklaard, D.M. in werkelijkheid nooit een arbeidsongevallenverzekering gehad heeft.

Op grond van artikel 50 van de Arbeidsongevallenwet was volgens de wetsverzekeraar de heer M. dan ook ambtshalve aangesloten bij het Fonds voor Arbeidsongevallen en diende deze in te staan voor de gevolgen van het arbeidsongeval dat op 23 juni 1994 aan de heer G. is overkomen.

De wetsverzekeraar heeft de heer G. verder vergoed in afwachting van een definitieve regeling van het geschil. De wetsverzekeraar heeft de heer G. op de hoogte gebracht van de betreffende problematiek en deze heeft dan ook een conventionele indeplaatsstelling ondertekend om voor hem op te treden tegen het Fonds voor Arbeidsongevallen (stuk II/8, bundel appellante).

Vervolgens is de wetsverzekeraar dan op 15 mei 2002 overgegaan tot dagvaarding van het Fonds voor Arbeidsongevallen en de heer G., waarna het Fonds voor Arbeidsongevallen op 5 november 2002 overging tot dagvaarding in tussenkomst en vrijwaring van de heer G..

Op 9 januari 2004 overleed de heer G.. Zijn erfgenamen hebben zijn nalatenschap verworpen. Gelet op het overlijden van wijlen de heer G. kon vanaf dan een definitief overzicht gegeven worden van de uitkeringen die de wetsverzekeraar deed. In totaal heeft hij 3.499,58 EUR aan vergoedingen voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid, 15.253,71 EUR aan medische kosten en 17.201,86 EUR aan vergoedingen voor blijvende arbeidsongeschiktheid aan wijlen de heer G. uitgekeerd (stuk II/9, bundel appellante).

Gelet op het overlijden van wijlen de heer G. beperkte de wetsverzekeraar zijn vordering ten aanzien van het Fonds en verzocht de eerste rechters om het Fonds te veroordelen tot terugbetaling van een som van 35.955,15 EUR.

Met eindvonnis van 8 mei 2008 wezen de eerste rechters de vordering van de wetsverzekeraar af.

Voormeld vonnis van 8 mei 2008 Antwerpen werd op 10 juni 2008 op verzoek van het Fonds voor Arbeidsongevallen betekend aan de NV M.V. en aan de heer C.J. in zijn hoedanigheid van curator van het faillissement van de heer M.D.

De NV M.V. legde op 4 juli 2008 een verzoekschrift tot hoger beroep neer gericht tegen het hogervermeld vonnis.

3. Eisen in hoger beroep.

- De NV M.V., appellante, vordert haar hoger beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren, dienvolgens het bestreden vonnis teniet te doen en opnieuw rechtsprekend te zeggen voor recht dat het Fonds voor Arbeidsongevallen, “met uitsluiting van de concludente”, verplicht was de vergoedingen waarop wijlen de heer G. recht heeft ten gevolge van het aan hem op 23 juni 1994 overkomen arbeidsongeval, ten laste te nemen. Appellante vordert het Fonds te veroordelen tot terugbetaling van het bedrag van 35.955,15 EUR, bedrag te vermeerderen met de gerechtelijke

intresten vanaf 15 mei 2002 tot op de dag van de effectieve betaling.

Appellante vordert tenslotte het Fonds voor Arbeidsongevallen te veroordelen tot betaling van de gedingkosten.

Het Fonds voor Arbeidsongevallen (kort: FAO), eerste geïntimeerde, vordert het hoger beroep ontvankelijk maar ongegrond te verklaren en dienvolgens het bestreden vonnis te bevestigen.

Het FAO vordert akte te verlenen dat het geding niet wordt hervat voor wijlen de heer Marc G. bij gebrek aan erfgenamen die hiertoe de hoedanigheid hebben. Verder vraagt het Fonds akte te verlenen dat het de realiteit van het arbeidsongeval d.d. 23 juni 1994 niet meer in vraag stelt en dat het de samenvoeging van deze zaak met de zaak ingeleid op 10 november 1994 voor de vierde kamer van de arbeidsrechtbank te Antwerpen niet meer vordert.

Het FAO vordert verder in hoofdorde te zeggen voor recht dat:

- de vordering van appellante lastens het FAO indruist tegen het gezag van gewijsde van het vonnis van 3 maart 1998 van de rechtbank van koophandel te Antwerpen;
- appellante geen rechtsgronden heeft om het bestreden vonnis te hervormen;
- appellante met uitsluiting van het FAO gehouden was tot de tenlasteneming van het arbeidsongeval overkomen aan wijlen de heer G. op 23 juni 1994;
- de vordering ten laste van het FAO tot (verdere) schadeloosstelling van bedoeld arbeidsongeval zonder voorwerp is geworden en alleszins ongegrond is lastens het FAO;
- de vordering van appellante lastens het FAO tot terugbetaling van de door haar betaalde vergoedingen naar aanleiding van het arbeidsongeval van 23 juni 1994 ten bedrage van 35.955,15 EUR ongegrond is;
- appellante dient te worden veroordeeld tot betaling van de kosten van het geding.

In subsidiaire orde, voor zover dit hof zou oordelen dat het FAO tot tenlasteneming van het arbeidsongeval zou gehouden zijn, te zeggen voor recht dat:

- voorbehoud dient te worden verleend om na te gaan of de door appellante gevorderde uitgaven in causaal verband staan met het arbeidsongeval en of de vergoedingen werden berekend overeenkomstig de bepalingen van de Arbeidsongevallenwet: hiertoe de heropening der debatten te bevelen;
- te zeggen voor recht dat de vordering lastens het FAO tot verdere schadeloosstelling zonder voorwerp is geworden;
- akte te verlenen aan het FAO dat de vordering op grond van artikel 60 van de Arbeidsongevallenwet lastens Mr. J.C. in zijn hoedanigheid van curator van de heer Mortiez Didier zonder voorwerp is geworden;
- akte te nemen van het feit dat het FAO ervan heeft afgezien de heer Mortiez in onderhavige procedure in tussenkomst en vrijwaring te laten dagvaarden.

4. Beoordeling.

4.1. Appellante (hierna: ‘de wetsverzekeraar’) voert aan dat in het vonnis van de Rechtbank van Koophandel van 3 maart 1998 werd beslist dat de tussen haar en de heer M. afgesloten verzekeringspolis nietig is en dat de gevolgen van die nietigheid retroactief werken.

Gelet op de uitgesproken nietigheid moet de ongevallenpolis volgens de wetsverzekeraar geacht worden nooit te hebben bestaan. Zulks zou voor gevolg hebben dat de werkgever niet – en in ieder geval niet geldig – verzekerd was op het ogenblik van het arbeidsongeval. Het FAO moet dus volgens de wetsverzekeraar de gevolgen van het arbeidsongeval waarvan wijlen de heer G. het slachtoffer werd ten laste nemen. Artikel 58, § 1, 3°, van de Arbeidsongevallenwet (hierna: ‘AOW’) bepaalt immers dat het FAO tot taak heeft “*de schadeloosstelling inzake de arbeidsongevallen toe te kennen overeenkomstig de bepalingen van deze wet, wanneer de werkgever geen verzekering heeft aangeaan zoals voorgeschreven bij artikel 49(...)*”.

In geval van een nietige arbeidsongevallenovereenkomst, zo wordt geargumenteed, dient de arbeidsongevallenverzekeraar in werkelijkheid niet tussen te komen en is het FAO vergoedingsplichtig.

Vanuit die optiek vordert de wetsverzekeraar:

- dat het arbeidshof zou zeggen voor recht dat het FAO, met uitsluiting van de wetsverzekeraar, verplicht was de vergoedingen waarop het slachtoffer recht had ten gevolge van het aan hem op 23 juni 1994 overkomen arbeidsongeval, ten laste te nemen;
- dat het FAO zou worden veroordeeld tot terugbetaling aan de wetsverzekeraar van alle sommen die aan het slachtoffer heeft uitgekeerd, zijnde 35.955,15 euro, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf 15 mei 2002 tot op de dag van de effectieve betaling. Voor dat gedeelte van haar vordering voert de wetsverzekeraar, zoals voor de eerste rechters, verschillende rechtsgronden aan, nl. verrijking zonder oorzaak, de zijdelingse vordering (art. 1166 B.W.), wettelijke subrogatie (art. 1251, 3°, B.W.) en conventionele subrogatie (art. 1250, 1°, B.W.).

Nu de grieven voor de eerste rechters aangevoerd voor het hof worden hernomen, verwijst het hof naar het overzicht van de argumenten der partijen in het bestreden vonnis (p. 6 t.e.m. 10, punt 3).

4.2. De procedure voor de rechtbank van koophandel (A.R. 7358/95) werd bij dagvaarding dd. 8 mei 1995 ingeleid door de wetsverzekeraar lastens M.D., de werkgever van het slachtoffer (Marc G.). Deze procedure werd gevoerd ingevolge de door de N.V. Mercator verrichte betalingen naar aanleiding van het ongeval overkomen aan het slachtoffer op 23 juni 1994 en betrof **de contractuele gevolgen** van de tussen de wetsverzekeraar en de werkgever afgesloten verzekeringsovereenkomst, waarbij de wetsverzekeraar lastens de werkgever betaling vorderde van een provisioneel bedrag van 1.000.000 BEF (24.789,35 EUR) en aankleven. De wetsverzekeraar vorderde

tevens de polis nietig te verklaren omdat zij misleid werd over het te verzekeren risico dat in de polis werd omschreven als “*depannage van auto’s op het grondgebied België*”, terwijl in werkelijkheid de verzekerde activiteiten ook in het buitenland werden uitgeoefend.

De rechtbank van koophandel paste de artikelen 5 en 6 van de Wet op de Landverzekeringsovereenkomst (hierna: ‘Wet LVO’) toe en overwoog het volgende:

“Conform art. 6 van de Wet op de Landverzekeringsovereenkomst wordt het opzettelijk verzwijgen of onjuist mededelen van gegevens gesanctioneerd met de nietigheid van de polis. Een verzekeringsovereenkomst is immers mede gefundeerd op de goede trouw, zodat bedrog en kwade trouw dan ook streng moeten worden beteugeld (...).

N.V. Mercator werd bij de beoordeling van het risico ernstig misleid en indien zij op de hoogte zou geweest zijn van dergelijke internationale activiteiten, zou zij de premie alleszins beduidend hoger hebben vastgesteld dan in casu gebeurde.

De gevolgen van de nietigheid werken retro-actief zodat N.V. Mercator gerechtigd is op terugbetaling van alle reeds door haar ten provisionele titel uitgevoerde betalingen.”

De rechtbank verklaart de vordering van de wetsverzekeraar “*ontvankelijk en gegrond ten bedrage van 2.910.374 BEF ten provisionele titel, te vermeerderen met de verwijlinteressen vanaf de respectievelijke data van uitbetaling tot datum faillissement 5 oktober 1995*”.

Het vonnis past aldus bepalingen toe van de Wet LVO (als gemeen recht inzake verzekeringen) tussen de poliscontracten, wat, in hun onderlinge relatie, logisch is.

4.3. Het FAO werpt op dat gelet op het gezag van gewijsde van het vonnis van 3 maart 1998 van de rechtbank van koophandel, de wetsverzekeraar geen ermee tegenstrijdige uitspraak voor de arbeidsrechtbank kan bekomen waarbij zij zou worden veroordeeld tot terugbetaling van de uitgaven aan de wetsverzekeraar en tot tenlastename van bedoeld ongeval.

Overeenkomstig artikel 23 van het Gerechtelijk Wetboek strekt het gezag van gewijsde zich niet verder uit dan tot het voorwerp van de beslissing heeft uitgemaakt. Het heeft slechts uitwerking tussen de partijen (cfr. de zogenaamde relativiteit van het gezag van gewijsde). Het vonnis kan voor derden nooit verbintenissen teweegbrengen, noch hen rechten verschaffen (G. de Leval, *Eléments de procédure civile*, p. 232, voetnoot 95).

Zoals de eerste rechters correct hebben geoordeeld, heeft het vonnis van de rechtbank van koophandel slechts gezag van gewijsde in zoverre het:

- vaststelt dat de polis afgesloten tussen wetsverzekeraar en werkgever nietig is ex tunc;
- de werkgever veroordeelt tot terugbetaling van alle aan het slachtoffer

betaalde vergoedingen.

Maar dit vonnis heeft zich geenszins uitgesproken – en heeft dus geen gezag van gewijsde met betrekking tot – de rechten en plichten van het slachtoffer en/of het FAO, laat staan op basis van de arbeidsongevallenwetgeving die niet in het debat ter sprake werd gebracht. Het gezag van gewijsde is immers strikt beperkt tot hetgeen de rechter heeft beslist aangaande de problematiek die het voorwerp was van de debatten.

De omstandigheid dat de wetsverzekeraar het vonnis liet betekenen aan het FAO heeft slechts voor gevolg dat het FAO thans geen derdenverzet meer kan instellen (art. 1129 Ger. W.).

Het standpunt dat het FAO in beroepsbesluiten inneemt dat de vordering van de wetsverzekeraar indruist tegen het gezag van gewijsde van het betrokken vonnis, kan dan ook niet worden gevolgd.

Zulks neemt niet weg dat het hof de **juridische gevolgen** dient te onderzoeken van de nietigverklaring van de verzekeringspolis in hoofde van het slachtoffer en het FAO.

De discussie tussen de partijen komt neer op de vraag wat de gevolgen zijn van de nietigheid van de arbeidsongevallenpolis in hun onderlinge verhouding. De wetsverzekeraar is van oordeel dat die nietigheid inhoudt dat het FAO moet tussenkomen in de gevolgen van het arbeidsongeval van wijlen de heer G., terwijl volgens het FAO de nietigheid inhoudt dat de wetsverzekeraar “met uitsluiting van” het FAO zelf dient tussen te komen.

4.4. Als uitgangspunt merkt het hof op dat de tussenkomst van het FAO strikt geregeld is door de AOW die terzake van openbare orde is. De tussenkomst van het FAO steunt op de AOW en niet op het verbintenissenrecht (cfr. art. 58, § 1, AOW).

Op grond van art. 58, § 1, 3° AOW dient het FAO enkel tussen te komen wanneer de werkgever geen verzekering heeft aangegaan zoals voorgeschreven bij artikel 49 AOW of wanneer de verzekeringsonderneming in gebreke blijft.

Indien zich in de niet-verzekerde periode een ongeval voordoet, treedt het FAO niettegenstaande de ambtshalve aansluiting van de werkgever, niet op als verzekeraar, maar als **waarborgfonds** (Adv. R.v.St. dd. 13 februari 1970, Gedr. St. Senaat, 1969-70, nr. 328.4; Cass., 14 december 1987, A.C. 1987-88, 486).

Zulks impliceert dat in de gestelde hypothese het slachtoffer of diens rechthebbende in elk geval recht heeft op de volledige schadeloosstelling conform de bepalingen van de AOW, maar dan ten laste van het FAO. Ze beschikken daartoe zelfs over een rechtstreekse vordering tegen het fonds (art. 73 AOW).

Deze wettelijke regel houdt tevens in dat het FAO als waarborgfonds niet zal kunnen aangesproken worden in de gevallen waarin de verzekeringsinstelling tot dekking gehouden is op grond van de bepalingen van de Wet LVO of de AOW, die ten overstaan van het gemeen verzekeringsrecht als een *lex specialis* te beschouwen zijn.

In dergelijk geval kan er immers geen sprake zijn van niet-verzekering in de zin van artikel 58, § 1, 3° AOW.

Het hof dient dan ook te onderzoeken of de door de rechtbank van koophandel uitgesproken nietigheid in casu voor gevolg heeft of de wetsverzekeraar tot verzekeringsdekking of schadeloosstelling gehouden bleef ten opzichte van het slachtoffer.

4.5. Bij het beoordelen van de gevolgen van de uitgesproken nietigverklaring van de polis tegen arbeidsongevallen wegens het onvolledig mededelen van gegevens en verzwijging van het risico, dient rekening gehouden met de specifieke voorschriften eigen aan de Wet LVO en de AOW die afwijken van het gemeen verbintenissenrecht.

Het FAO wijst in dit verband op artikel 49 AOW, dat in zijn eerste lid het principe van de verzekeringsverplichting stelt: “*De werkgever is verplicht een arbeidsongevallenverzekering aan te gaan bij een verzekeringsonderneming (...)*”.

Het eerste lid van artikel 49 AOW moet in nauwe samenhang gelezen worden met het zevende en achtste lid van dit artikel, die het principe van eenheid van verzekering vaststellen, welke bepalingen werden ingevoegd bij artikel 1 van het K.B. nr. 18 van 6 december 1978 (B.S., 23 januari 1979), en als volgt luiden:

“*De verzekeringsonderneming dekt alle bij de artikelen 7 en 8 vastgestelde risico's voor alle werknemers in dienst van een werkgever en voor alle werkzaamheden waarvoor zij door die werkgever zijn tewerkgesteld.*”

De werkgever behoudt echter de mogelijkheid om het personeel van verschillende exploitatiezetels en om al het huispersoneel in zijn dienst te verzekeren bij afzonderlijke verzekeringsondernemingen.”

Overeenkomstig artikel 7 AOW “*(...) wordt als arbeidsongeval aanzien, elk ongeval dat een werknemer tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst overkomt en dat een letsel veroorzaakt*”.

De eerste rechters oordeelden terecht dat uit artikel 49 AOW moet afgeleid worden dat het de contractanten niet vrij staat de arbeidsongevallenverzekering te beperken tot bepaalde werkzaamheden, het weze werkzaamheden beperkt tot een bepaald territorium.

De regel van artikel 49 AOW is minstens van openbare orde.

In zijn conclusie voor het arrest van het Hof van Cassatie van 24 september 1984 (A.C. 1984-85, 134) onderlijnde advocaat-generaal H. LENAERTS dat de contractsvrijheid van partijen inzake arbeidsongevallen uitgesloten is en dat

artikel 49 AOW een dwingende wetsbepaling is¹.

Het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 9 april 1984 (R.W., 1984-85, 342) uitdrukkelijk gesteld dat, voor de aanvulling van artikel 49 AOW door het K.B. nr. 18 van 6 december 1978, het de partijen vrij stond de arbeidsongevallenverzekering tot bepaalde werkzaamheden te beperken. Sinds de inwerkingtreding van voormelde bepalingen, meer bepaald voor de arbeidsongevallen overkomen vanaf 2 februari 1979, wordt niet langer meer betwist dat een beperkende omschrijving in de polis van de verzekerde activiteiten niet tegenstelbaar is aan de getroffen: de wetsverzekeraar is tot tussenkomst gehouden en kan deze desgevallend via zijn regresrecht tegen de werkgever terugvorderen (Arbh. Brussel, 24 oktober 1988, Soc. Kron. 1990, 127; Luik, 2 februari 1952, Bull. Ass. 1952, 51; J. PETIT, Arbeidsongevallen, in A.P.R., E. Story-Scientia, 2005, nr. 613, p. 421; . HUYS, Eenheid van verzekering, noot onder Cass., 9 april 1984, R.W. 1984-85, 342; J.M. BOLLE, Arbeidsongevallen, p. 179; Arbeidsongevallen, Ced-Samsom, Comm. 4.2/6.1).

Deze nieuwe bepalingen werden precies ingevoerd om een einde te stellen aan de betwistingen waarbij de verzekeringsondernemingen op grond van het gemeen recht (Wet LVO) voorhielden niet tot niet vergoeding gehouden te zijn van risico's die niet uitdrukkelijk in de polis omschreven werden.

Nu de AOW afwijkt van het gemeen verzekeringsrecht moet zij als *lex specialis* dwingend worden toegepast, temeer daar deze wet een bijzondere bescherming biedt ten voordele van werknemers die erop moeten kunnen op vertrouwen gedekt te zijn tegen arbeidsongevallen in het kader van al de werkzaamheden die zij voor hun werkgever verrichten.

Ongeacht de nietigheid van de polis die op contractueel vlak wordt uitgesproken op grond van de Wet LVO wegens de beperkende omschrijving van het risico in de polis, dekt de afgesloten arbeidsongevallenpolis toch de schade die het gevolg is van het wettelijk omschreven risico.

Nu de wetsverzekeraar in de gegeven omstandigheid gehouden blijft tot schadeloosstelling van het slachtoffer op grond van artikel 49 AOW, ook al werd de verzekeringsovereenkomst in haar relatie tot de werkgever nietig verklaard *ex tunc*, impliceert zulks dat het FAO niet kan worden aangesproken op grond van artikel 58, § 1, 3° AOW onder voorwendsel dat er geen verzekering meer zou bestaan.

¹. Uit het middel tot cassatie blijken de volgende feitelijke omstandigheden: een werknemer werd gedurende 6 maanden tewerkgesteld in Zaïre en werd er vermoord bij een oproer door Katangese ex-gendarmen. Volgens het gemeen recht (toen art. 19 Verzekeringswet) behoorde schade ontstaan door oorlog of oproer niet tot het normale risico dat de partijen leggen willen verzekeren. Volgens het Hof van Cassatie betreft het wel een arbeidsongeval.

De wetsverzekeraar kan dan ook niet worden gevolgd waar deze voorhoudt dat art. 49 AOW geen uitstaans heeft met de gevolgen van de nietigverklaring

van een verzekeringspolis.

Het hof bevestigt dan ook het bestreden vonnis in zoverre het de vordering van de wetsverzekeraar afwijst op grond van artikel 49 AOW. De eerste rechters hebben terecht geoordeeld dat *“de onvolledige omschrijving van het te dekken risico enkel nog een rol speelt in de contractuele relatie tussen verzekeraar en werkgever. De verzekeraar, niet het FAO dient dan het ongeval ten laste te nemen, maar kan de uitgekeerde vergoedingen wel verhalen op de werkgever.”*

4.6. Ten overvloede onderzoekt het hof thans nog of de wetsverzekeraar tevens tot schadeloosstelling van het slachtoffer van het litigieus arbeidsongeval kan worden aangesproken op grond van het door de FAO aangevoerde artikel 87, § 1, Wet LVO, luidend als volgt:

“Bij de verplichte burgerrechtelijke aansprakelijkheidsverzekeringen kunnen de excepties, vrijstellingen, de nietigheid en het verval van recht voortvloeiend uit de wet of de overeenkomst en die hun oorzaak vinden in een feit dat zich voor of na het schadegeval heeft voorgedaan, aan de benadeelde niet worden tegengeworpen.

Indien de nietigverklaring, de opzegging, de beëindiging of de schorsing van de overeenkomst geschied is voordat het schadegeval zich heeft voorgedaan, kan zij echter aan de benadeelde worden tegengeworpen.”

Uit de bepalingen van artikel 87, § 1 Wet LVO volgt dat de nietigheid van de verzekeringsovereenkomst niettegenstaande ex tunc, niet kan worden tegengeworpen aan de benadeelde.

Op basis van een grondige analyse komen de verzekeringsjuristen B. VAN CROMBRUGGE en L. VAN GOSSUM tot de conclusie dat de arbeidsongevallenverzekering als een *“aansprakelijkheidsverzekering”* in de zin van de Wet LVO moet gekwalificeerd worden (B. VAN CROMBRUGGE en L. VAN GOSSUM, “L’incidence de la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d’assurance contre les accidents du travail”, *De Verz.* Dossier 1993, 38-44).

Deze auteurs verwijzen hiervoor naar de historiek van de arbeidsongevallenverzekering die de zgn. *“objectieve aansprakelijkheid”* van de werkgever dekt en naar tal van tekstbepalingen zowel in de AOW als in de Wet LVO die met een andere kwalificatie nauwelijks verenigbaar zijn. Bijgevolg behoort de arbeidsongevallenverzekering tot de categorie van de schadeverzekeringen en beoogt ze de vergoeding van schade, met name: de aantasting van het vermogen van de werkgever als gevolg van diens objectieve aansprakelijkheid. Niet de werknemer is de verzekerde, wel de werkgever. De werknemer kan hoogstens als *“benadeelde”* worden omschreven, dit is met name in de aansprakelijkheidsverzekering *“degene aan wie schade is toegebracht waarvoor de verzekerde aansprakelijk is”* (cfr. de definities van *“verzekerde”* en *“benadeelde”* in art. 1 B en E Wet LVO).

Ook J. PETIT maakt in zijn overzicht van bepalingen van de Wet LVO die

toepassing vinden op de verzekeringsovereenkomsten voor vergoeding van arbeidsongevallen niet alleen o.m. melding van de bepalingen inzake de meldingsplicht van het te verzekeren risico (artt. 5, 6 en 7 § 1 Wet LVO), maar ook van art. 87 § 1 Wet LVO dat zijn inziens art. 55 AOW bevestigt (J. PETIT, o.c., nr. 10, p. 19).

Andere auteurs zijn kennelijk een andere mening toegedaan (zie ARON, Kluwer, Mechelen, losbl., Comm. – 4.2/22.2 e.v.).

Klaarblijkelijk hebben deze auteurs het niet bij het rechte eind nu de wetgever zelf de mening is toegedaan dat de arbeidsongevallenverzekering als een aansprakelijkheidsverzekering dient gekwalificeerd te worden, vermits hij het artikel 86 Wet LVO inriep om het bevoorrecht karakter van de schuldvordering voor arbeidsongevallenvergoeding op reservefondsen en waarborgsommen door de verzekeringsmaatschappijen tegen vaste premie of de gemeenschappelijke verzekeringskassen gevestigd krachtens de A.O.W. uit de hypotheekwet te schrappen (M.v.T. bij het wetsontwerp houdende de aanpassing van de arbeidsongevallenverzekering aan de Europese Richtlijnen betreffende de directe verzekering met uitzondering van de levensverzekering, Parl. St. Kamer, 2000-2001, nr. 1292/1, 18).

Luidens voormeld artikel 86, dat uitsluitend toepassing vindt op de aansprakelijkheidsverzekering, geeft deze verzekering aan de benadeelde (in casu het slachtoffer van het arbeidsongeval of zijn rechthebbende) een eigen recht tegen de verzekeraar en komt de door de verzekeraar verschuldigde schadevergoeding toe aan de benadeelde, met uitsluiting van de overige schuldeisers van de verzekeraar.

Het hof neemt dan ook aan dat de arbeidsongevallenverzekering tot de categorie van de verplichte burgerrechtelijke aansprakelijkheidsverzekering behoort nu de constitutieve elementen daartoe voorhanden zijn:

- schadeverzekering: het arbeidsongeval is het onzeker voorval dat schade berokkent;
- aansprakelijkheidsverzekering: de objectieve aansprakelijkheid van de werkgever wordt gedekt;
- verzekering tot vergoeding van schade: de schade ondergaan door een slachtoffer van een arbeidsongeval wordt geheel of gedeeltelijk vergoed (gedeeltelijk gelet op het plafondloon en de niet-vergoeding van bepaalde schade).

Nu de arbeidsongevallenverzekering als een verplichte aansprakelijkheidsverzekering kan worden gekwalificeerd, kan de door de rechtbank van koophandel bij vonnis van 3 maart 1998 uitgesproken vernietiging op grond van artikel 6 Wet LVO niet tegengeworpen worden aan de benadeelde, zijnde het slachtoffer van het arbeidsongeval, daar overeenkomstig artikel 87, § 1 Wet LVO excepties, nietigheden en gronden van verval van dekking hem niet kunnen worden tegengeworpen door de verzekeraar.

De omstandigheid dat er in artikel 55 AOW² enkel sprake is van vervalbedingen, en niet van nietigheden, vermag hieraan geen afbreuk te doen.

Het Hof van Cassatie heeft reeds uitspraak gedaan over de gestelde problematiek in het kader van de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (WAM-wet) die in haar artikel 16 een analoge bepaling bevat als artikel 87, § 1 Wet LVO.

Zo oordeelde dat Hof bij arrest van 25 februari 2005 het volgende:

“Overwegende dat overeenkomstig de artikelen 5 en 6, eerste lid, van de Wet LVO, de verzekeringsovereenkomst nietig is, wanneer het opzettelijk verzwijgen of het opzettelijk onjuist meedelen van gegevens over het risico door de verzekeringsnemer, de verzekeraar misleidt bij de beoordeling van het risico; (...)

Overwegende dat de nietigverklaring van de verzekeringsovereenkomst in beginsel tot gevolg heeft dat die overeenkomst met terugwerkende kracht wordt ongedaan gemaakt en dit tot gevolg heeft dat hetgeen door de partijen krachtens de overeenkomst werd gepresteerd kan worden teruggevorderd; (...)

Overwegende dat de gevolgen van de nietigverklaring van de verzekeringsovereenkomst zich voor het overige dan ook uitstrekken tot alle prestaties die de verzekeraar ten gevolge van het bestaan van de verzekeringsovereenkomst heeft verricht, met inbegrip van de vergoedingen uitgekeerd aan de benadeelden van het ongeval die, op grond van de wet over een rechtstreeks vorderingsrecht tegen de verzekeraar beschikken; (...)

Dat de omstandigheid dat de benadeelden of hun nabestaanden hoe dan ook recht blijven hebben op dekking, daar overeenkomstig artikel 16 van (de W.A.M.-wet) excepties, nietigheden en gronden van verval van dekking, hen niet kunnen worden tegengeworpen door de verzekeraar, geenszins tot gevolg heeft dat de verzekeraar zich niet zou kunnen beroepen op de nietigheid van de verzekeringsovereenkomst ten overstaan van zijn verzekeringsnemer.”

(Cass., 25 februari 2005, A.R. nr. C.02.0296.N, www.cass.be; Zie ook Cass., 4 mei 2007, AR nr. C.06.0314.N, www.cass.be)

Uit deze overweging volgt dat de wetsverzekeraar de nietigheid uitgesproken op grond van artikel 6 Wet LVO kan inroepen ten overstaan van de werkgever, hetgeen hem een recht geeft tot terugvordering.

De gehoudenheid van de wetsverzekeraar tot schadeloosstelling van het slachtoffer ingevolge art. 87, § 1 Wet LVO, impliceert dat het FAO niet kan aangesproken worden op grond van artikel 58, § 1, 3° A.O.W. nu aan de voorwaarde inzake niet-verzekering niet is voldaan.

² Art. 55 AOW luidt als volgt: “geen enkel vervalbeding mag door de verzekeringsonderneming worden ingeroepen tegen de personen die rechten op een vergoeding kunnen laten gelden.”

Het hof stelt overigens vast dat de wetsverzekeraar initieel een juridisch correct standpunt heeft ingenomen, nl. de bekrachtiging van de overeenkomst-vergoeding ter regeling van de gevolgen van het arbeidsongeval enerzijds en de terugvordering lastens de werkgever anderzijds, waarbij de niet tegenwerping van de gevraagde nietigheid van de polis aan de getroffenene aldus in acht werd genomen.

De overeenkomst-vergoeding afgesloten tussen de wetsverzekeraar en de heer G. ter regeling van bedoeld ongeval en de bijlagen werden op 1 juni 1995 door de wetsverzekeraar aan het FAO overgemaakt; deze overeenkomst-vergoeding werd door het FAO op 27 september 1995 bekrachtigd. Op deze data van 1 juni 1995 en van 27 september 1995 was de wetsverzekeraar reeds overgegaan tot dagvaarding van de werkgever tot terugbetaling, nl. op 8 mei 1995.

De wetsverzekeraar was aldus terecht van oordeel dat zij enerzijds bedoeld ongeval diende ten laste te nemen en dat zij anderzijds de door haar aan de getroffenene betaalde vergoedingen van de werkgever diende terug te vorderen.

Ten einde zich naderhand te kunnen keren tegen een meer solvabele partij, voert de wetsverzekeraar in onderhavige procedure grieven aan die onverenigbaar zijn met de AOW en de Wet LVO.

4.7. Vermits het FAO op grond van de AOW niet kan gehouden zijn noch tot schadeloosstelling van bedoeld ongeval noch tot terugbetaling aan de wetsverzekeraar nu in casu niet voldaan is aan de voorwaarde inzake niet-verzekering, kan de wetsverzekeraar haar vorderingen lastens het FAO ook niet gronden op de aangevoerde rechtsfiguren uit het burgerlijk recht. Het FAO kan alleen gehouden zijn op grond van de AOW (cfr. art. 58, § 1 AOW). Bij gebrek hiervan kan het FAO geen schuldenaar worden t.a.v. de wetsverzekeraar.

Het hof sluit zich volledig aan bij de overwegingen van de eerste rechters dat in casu niet voldaan is aan de voorwaarden van bedoelde rechtsfiguren (de verrijking zonder oorzaak, de zijdelingse vordering, de wettelijke – en de conventionele subrogatie). Het hof neemt deze overwegingen over en voegt daar aan toe dat de wetsverzekeraar bij de bespreking van deze vier rechtsgronden op p. 6 en 7 van zijn syntheseconclusie telkens uitgaat van de juridisch onjuiste premisse dat zij aan het slachtoffer vergoedingen heeft betaald die zij niet verschuldigd was en die door het FAO dienden te worden gedragen ingevolge de nietigverklaring van de ongevallenpolis door het vonnis van de rechtbank van koophandel van 3 maart 1998.

4.8. Het hof besluit dat de wetsverzekeraar, ook na de nietigverklaring van de ongevallenpolis, gehouden bleef tot vergoeding van het slachtoffer, niet alleen op grond van de door het bestreden vonnis in acht genomen rechtsgrond (artikel 49 AOW), doch ook op grond van de door het hof weerhouden

bijkomende en zelfstandige rechtsgrond gesteund op artikel 87, § 1 Wet LVO. Nu er aldus in casu geen sprake is van niet-verzekering in de zin van artikel 58, § 1, 3° AOW, kan het FAO niet aangesproken worden om het litigieus arbeidsongeval ten laste te nemen en de door de wetsverzekeraar aan het slachtoffer betaalde vergoedingen terug te betalen.

Er bestaat dan ook aanleiding toe het hoger beroep ongegrond te verklaren.

4.9. Wat het door het FAO ingesteld incidenteel beroep betreft (synthese-beroepsbesluiten, p. 36), stelt het hof vast dat dit beroep niet toelaatbaar is bij gebrek aan belang in de zin van de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek, nu het FAO opkomt tegen een voor haar gunstige beslissing.

4.10. Nu het schriftelijk advies van het openbaar ministerie, neergelegd ter griffie van het hof dd. 15 juni 2009, inhoudelijk niet relevant is voor de beslechting van onderhavige betwisting, bestaat er geen aanleiding toe de debatten te heropenen zoals in dit advies wordt vooropgesteld.

4.11. Artikel 68 van de AOW, luidens hetwelk de kosten van alle vorderingen gegrond op deze wet ten laste van de verzekeraar vallen, behalve wanneer de eis roekeloos en tergend is, is niet toepasselijk op geschillen tussen het FAO en een verzekeraar over een vordering tot terugbetaling van vergoedingen (Cass., 21 november 1988, A.C., 1988-89, 436).

OP DIE GRONDEN,

HET HOF,

Gelet op de bepalingen van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

Gelet op het schriftelijk advies van de heer substituut-generaal J. DEKEERSMAEKER, neergelegd ter griffie van dit hof op 15 juni 2009, waarop partijen niet repliceerden.

Rechtsprekend op tegenspraak.

Verleent het Fonds voor Arbeidsongevallen akte:

- dat het geding niet wordt hervat voor wijlen de heer Marc G. bij gebrek aan erfgenamen die hiertoe de hoedanigheid hebben;
- dat het de realiteit van het arbeidsongeval dd. 23 juni 1994 in hoofde van wijlen de heer Marc G. niet meer in vraag stelt en dat het de samenvoeging van deze zaak met de zaak ingeleid op 10 november 1994 voor de 4de Kamer Arbeidsrechtbank Antwerpen met A.R. 253.106/94

niet meer vordert.

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond.

Bevestigt het bestreden vonnis van de arbeidsrechtbank te Antwerpen dd. 8 mei 2008 (AR 06/346053/A).

Zegt voor recht dat het bestreden vonnis in rechte tevens verantwoord is op grond van de door het hof weerhouden bijkomende en zelfstandige rechtsgrond dat het Fonds voor Arbeidsongevallen niet kan aangesproken worden op grond van artikel 58, § 1, 3° van de Arbeidsongevallenwet om reden dat de nietigverklaring van de arbeidsongevallenpolis niet tegenstelbaar is aan het slachtoffer van het arbeidsongeval overeenkomstig artikel 87, § 1 van de Wet op de Landverzekeringsovereenkomst, zodat het de wetsverzekeraar is die het slachtoffer dient schadeloos te stellen.

Verklaart het incidenteel beroep van het Fonds voor Arbeidsongevallen onontvankelijk.

Verwijst de NV M.V. in de kosten van het hoger beroep als zijnde de in het ongelijk gestelde partij.

Vereffent deze kosten aan de zijde van het Fonds voor Arbeidsongevallen op 331,50 EUR rechtsplegingsvergoeding in hoger beroep, gelet op de complexiteit van de zaak overeenkomstig artikel 4 van het K.B. van 26 oktober 2007.

Vereffent de kosten aan de zijde van de NV M.V. op 291,50 EUR rechtsplegingsvergoeding in hoger beroep overeenkomstig artikel 4 van het K.B. van 26 oktober 2007.

Aldus gewezen door:

M. ZEGERS, raadsheer, voorzitter van de kamer,

M. VAN GORP, raadsheer in sociale zaken, als werkgever,

I. VERREYNT, raadsheer in sociale zaken, als werknemer,

bijgestaan door de heer P. DEVOCHT, griffier

en uitgesproken door voormelde voorzitter van de zevende kamer van het arbeidshof te Antwerpen, afdeling Antwerpen, zitting houdend in openbare terechtzitting van 14 september 2009.

M. VAN GORP

I. VERREYNT

P. DEVOCHT

M. ZEGERS